

Pt 2033

SLOVENKA

Glasilo Slovenske Protif.ženske Zveze za Primorsko.

Leto II.

Štev.I.

glasilo slov. protif.

ženke zveze

za

primorsko

Leto. II

Štev. I

Ferrira "Cover"

ZGODOVINSKI SKLEPI

Dan 29. november 1943 bo ostal pomemben mejnik v zgodovini vseh jugoslovanskih narodov. Ta dan je v drugič zasedal AVNOJ /Protifašistični svet narodno osvoboditve Jugoslavije/ in naredil zgodovinske sklepe. AVNOJ se je predvsem preglašil za najvišjo oblast nove Jugoslavije, določil osnove nove Jugoslavije kot zvezne države in izbral začasno vlado s tov. Titom na čelu. Mi vsi smo zavriskali, svet pa je s zanimanjem in odobravanjem sprejel na znanje ta razvoj narodno-osvobodilne borbe v Jugoslaviji.

Pred nami vstaja nova Jugoslavija, kakršno smo si Principi vedno predstavljali in želeli. To je že danes prava domovina vseh jugoslovanskih narodov, Slovencev, Srbov, Hrvatov, Črnogorcev in Macedoncev. To je država vseh južnih Slovanov, h kateri se bodo prej ali slej pridružili tudi Bolgari - ena država od Adrije do Črnega morja.

Pot, po kateri so jugoslovanski narodi prišli do uresničenja svojih stoletnih teženj, jim je pokazala Komunistična Partija Jugoslavije. Ona je po zloemu versajske Jugoslavije pozvala vse njene narode v oboroženo borbo proti okupatorju. V oboroženi borbi je skrivnost naše sedanje enotnosti.

V vsakem jugoslovanskem narodu je nastalo - partizansko gibanje, so se pričeli oblikovati samostojni partizanski oddelki. V svojem boju pa so partizani vseh jugoslovanskih narodov imeli iste ga sovražnika - okupatorja. Bili so tako naravni - zavezniki, ki so vodili en boj. Sana po sobi je zrasla enotna narodno-osvobodilna vojska z enotnim vodstvom.

Vedno širše množice so podpirale oboroženo

borbo. Nastajala so osvobojena ozemlja, ki jih je bilo treba organizirati. Za politično volstvo množic, katerih borbena enotnost je bilo treba braniti proti notranjemu sovražniku-beli gardi - in drugim domačim izdajalcem, ter za reševanje nalog na osvobojenem ozemlju, so povsod vznikli narodno-osvobodilni odbori. Kakor so se prej partizanski odbori spričo skupnega sovražnika zljili v enotno jugoslovansko vojsko, tako so se politične organizacije posameznih jugoslovanskih narodov spričo skupnih političnih nalog zblížale in postavile novembra 1942 skupno politično predstavništvo AVNOJ.

Jugoslovanskih narodov so tako dobili enotno vojsko in skupno politično predstavništvo.

Dve stvari sta potem v teku leta 1943 postale jugoslovanske narode pred nalogo, da razvijajo ta zarodek svoje državne skupnosti. Prvič so slavne zmage naše vojske prisilile anglo-ameriške zaveznike, da računajo z jugoslovanskimi partizani kot močnim vojaškim činiteljem in to edinih na tleh Balkana. Potem pa je bila dokončno razkrinkana goljufija begunske jugoslovanske "vlade" s kraljem Petrom na čelu. Ta vlada se je predstavljala za zastopnika narodov Jugoslavije, in je bila celo tako drzna, da je uspehe naše vojske pripisovala svojemu "ministru" Draži Mihajloviču. Borbe, katere je v letu 1943 vodila naša vojska, so pa pred vsem svetom dokazale, da se je begunska "vlada" zvezala preko Draže Mihajloviča za kupatorji in da so se povsod proti partizanom ob strani okupatorske vojske borili Mihajlovičevi četniki, bela garda in drugi agenti Petrove vlade.

Postalo je torej nujno, da jugoslovanski na

rodi formalne sami vzamejo svoje usode v roke. Morali so si postaviti vlado, ki jih bo predstavljal pred svetom. Do tega je ravno prišlo na zasedanju AVNOJ-a z izvolitvijo nove vlade. Istočasno je bilo določeno, da mora Jugoslavija ostati taka kakršna se je rodila v borbi; bratska skupnost vseh njenih narodov - zvezna država. Sedaj Jugoslava ni upravičeno pričakujemo, da bo svet priznal ne samo našega deleža v skupnem boju za svobodo, ampak tudi našo voljo, ki jo izraža naša nova vlada.

Jugoslovani pa smo v teku oborožene borbe do bili tudi svojega skupnega voditelja. Tovariš Tito je bil ves čas dalekovidni organizator narodno-osvobodilne borbe in prvi kovač naše jeklene - Narodno-osvobodilne vojske. Po svoji politični močrosti, organizacijskineumornosti in osebnem junastvu je postal tisti vodja naše borbe, na katere ga vsi jugoslovanski narodi gledamo z enako ljubeznijo in neizmernim spoštovanjem. In Slovenci smo ponosni, da je prav na predlog slovenske delegacije v AVNOJ-u bil podeljen tovarišu Titu naslov maršala Jugoslavije.

Tovariš Tito je vedno posebno pozorno spremljal borbo nas primorskih Slovencev in istrskih - Hrvatov. Tudi sedaj je govoril o nas. V svojem znamenitem govoru, ki ga je imel za uvod k zgodovinskim sklepom AVNOJ-a, je tako podčrtal našo borbo v preteklih letih in našo združitev: "Eden naj lepših uspehov naše narodne vstaje je ki ima zgodovinski pomen, je osvobodjenje Istre in slovenskega Primorja po kapitulaciji Italije. Dvajsetletno suženjstvo slovenskega in hrvaškega naroda ni moglo kljub vsem naporom fašistov, da vzamejo našim zaslužnim bratom njih narodnost, oslabiliti njihovo

težnjo za združenje z brati in ostalimi narodi Jugoslavije."

AVNOJ je potem tudi potrdil sklep Plenuma Osvobodilne fronte, da se priključita Primorska in slovenska Benečija k Združeni Sloveniji v demokratični in federativni Jugoslaviji.

Tako je zasedanje AVNOJ-a posebej važno za nas, za Primorsko Slovenijo. Dokončno je potrdila našo pripadnost k Jugoslaviji, ki bo srečna domovina vseh jugoslovanskih narodov pod modrim vodstvom tovariša Tita.

Dr. Jože Vilfan.

objava

Dne 21.III.1943 se je vršila široka seja Pokrajinskega inic.odbora SPZZ za Primorsko, katere so se udeležile delegatke iz okrožij: Kanal, Brkini, Tolmin, Gorica, Ajdovščina, Pivka, Idrija in Kras. Seji sta prisostovala tudi sekretar Centralnega Komiteta KPS tovariš Franc Leskovšek /Luka/ in tajnik Narodno osvobodilnega sveta za Primorsko Slovenijo tovariš dr. Aleš Bobler /Trimož/.

Iz poročil delegatk je razvidno, da je naša organizacija zajela skoro slednjo vas naše Primorske. Tovarišice iz vseh okrožij so lepo poslavile praznik! november. V dvoranah okrašenih s slovenskimi in ruskimi zastavami so recitirale, deklamirale in prepevale partizanske pesmi. Vsa okrožja so dosledno izvedla kampanjo - za božična darila, s katerimi so v velikem številu obdarovale naše partizansko borco.

Za nadaljno delo smo si postavile mnogo nalog, ki jih hočemo vestno izvesti.

Na tej seji je bilo izvoljeno tajništvo Pokrajinskega inic. odbora SPZZ za Primorsko, katero sestavljajo: sekretarka tovarišica Katja, Anica in Najda.

Pred zaključkom smo izdale proglas na vse Primorske žene in dekleta, katerega v celoti objavljam.

PROGLAS

Primorske žene in dekleta!

Kopromagljiva Rdeča Armada, našizavezniki Anglija in Amerika, naša Narodna-osvobodilna vojska in partizani vseh svobodoljubnih narodov, so nedavno zrušili italijanski fašizem. Očistili so našo sveto zemljo črnih banditov, ki so prizadejali našemu ljudstvu toliko gorja in ki nosijo krivdo tolikih nedolžnih žrtev slovenskega naroda.

Prva velika zmaga nad fašizmom je izbojevana. Najpomembnejši Hitlerjev zaveznik-italijanski fašizem je na tleh.

Ves svobodoljuben svet se pripravlja na končni obračun s hitlerjevsko Nemčijo. V Teheranu so vodje treh največjih demokratičnih telesil-Stalin, Roosevelt in Churchill izdelali vojaški načrt za napad na take imenovane evropske trdnjave s treh strani-vzhoda, juga in zapada. S tem bo izvršena naša glavna zahteva po odprtju druge fronte.

V tem zadnjem napadu na našega smrtnega sovražnika bomo sodelovali tudi mi zatirani narodi, ki hočemo na ruševinah hitlerjevskega divjaštva ustvariti svobodne državne tvorbe po naših lastnih željah. Mi Slovenci si bomo zgradili svobodno, združeno in neodvisno Slovenijo v demokratični, fe-

derativni Jugoslaviji.

Na poti k temu cilju smo dosegli pod vodstvom Komunistične Partije že velikanske uspehe. Skovali smo si svojo narodno vojsko, katero priznavajo vsi narodi in govore o njeni hrabrosti. Zmage, ki jih žanje naša narodna osvobodilna vojska, se pišejo na prvih straneh vseh inozemskih listov.

Ustvarili smo si trdno in borbeno narodno predstavništvo, ki se je pred kratkim oblikovalo v začasno vlado demokratične Jugoslavije od predsedstvom ljubljenskega voditelja vseh južnoslovanskih narodov, legendarnega maršala Tita.

PRIMORSKE SLOVENKE!

Jugoslavija, ki vstaja, pomeni tudi za nas toliko zaželeno svobodo in varnost. Demokratična Jugoslavija, domovina svobodnih bratskih narodov tesno naslonjena na bratsko slovensko Rusijo, bo za naša s trnjem kronano Primorje tisti končni cilj, ki je vreden največjih žrtev. V boju za te cilje se ne bomo ustrašile nobenih žrtev. Ne bodo nas speljale s prave poti nemške limanice, ki jim pravijo slovenski župani, slovenske šole, in goljufiva aprovizacija.

Ne! Pokazale bomo, da smo vredne sestre Slovenk z onstran stare meje junaških Srbkinj, Bosank, Crnogork, in Hrvatice, ki so v tisočih same zgrabile za orožje in se bore ob strani svojih mož in bratov v vrstah naše slavne narodno-osvobodilne vojske ter tisočev ruskih in ukrajinskih partizank. Stopale bomo same v naše partizanske vrste, tolkle hitlerjevske bandite ter njihove plačance in na ta način pomagale kovati lepšo in svetlejšo bodočnost svojemu narodu.

Zato sterimo vse svojo sveto dolžnost!

Primorske matere! Pošljite svoje sinove v našo narodno-osvobodilno vojsko, saj se danes prvič v zgodovini bore naši sinovi za svoj lasten narod!

Dekleta! Stopajte kot prostovoljke v partizanske vrste in pokažite tudi v borbi svojo enakopravnost!

Vse ostale žene in dekleta pa, gradite zale dje! Utrjujte našo narodno oblast! Sirite naše organizacije! Pomagajte naši junaški vojski!

V borbi je naša rešitev! Naprej v borbenem poletu do končne zmage!

Smrt fašizmu -- svoboda narodu!

Pokrajinski inic.očbor SPŽZ
za Primorsko

otroke v šolo.

Bil sem nakoč učitelj. Kot partizan sem sto pil v neko kmečko hišo blizu mojega rojstnega kraja. Gosteljubno so me sprejeli. Sedemletni ga spodarjev sinček se je učil brati iz slovenskega abecednika. Pogledal sem knjigo, ki je očividno že veliko trpela, da si ni manjkal niti en list. Na naslovni strani je bilo napisano ime njene prve lastnice. Z začudenjem sem spoznal pisavo. Bila je moja.

Hišna gospodinja je bila nekoč moja učenka. Petričdesetih letih je nisem več spoznal. Le njen nasme in njene oči so bile nekdanje. Spomnil sem se je, kako je vsa drobna, črnolasa, z živahnimi očmi in trajnim nasmehom na licih sedela v prvi klopi. Zdaj pa je bila že kmečka gospodinja in je iz svojega starega abecednika učila sina

brati. In kazalo je, da je iz tistega abecednika že več otrok črpalo svoje prvo znanje. Učila je svoje starejše otroke že prej, ko so bile pri nas italijanske šole, kot so to delale^m noge primorske matere in kot so to delali po naših domovih v tistih starih časih, ko naših vseh še ni bilo šol, ter so otroci dobivali svoje edino znanje - od svojih očetov in mater.

Ne bom vas spominjal na to, kako je bilo z našim šolstvom pod Italijo. Marsikateri naših mater se je krčilo srce, ko je videla, kako so tujci hoteli raznaroditi njene otroke in kako so jih skušali naučiti sovraštva do vsega, kar je slovenskega. In da se to fanstom ni posrečilo niti v najmanjši meri, je v prvi vrsti zasluga slovenskih mater, ki so šuvale nad svojimi otroki ter zatirale tujstrup. Ves narod jim je zato hvaležen.

Danes je drugače. Po zaslugi osvobodilne fronte so osvobojeni lepi predeli naše zemlje. Pri nas ni več italijanskih šol in jih nikoli več ne bo. Po naših vaseh se odpirajo slovenske šole. To so začetki novega slovenskega šolstva v Primorski Sloveniji, ki se bo vedno bolj izpopolnjevalo. Krvavo bomo potrebovali pismenih ljudi, da bomo v bodočnosti kos svojim nalogam. Zaradi tega, matere, pošiljajte svoje otroke radi in redno v šolo! S tem ne boste koristile le svojim otrokom, ampak celemu narodu. Kjer zaradi neugodnih razmer ni šol, se ustanovljajo posebni učni krožki - za privatni pouk. Pošiljajte otroke v te učne krožke! In kjer niti teh učnih krožkov ni, posnemajte mojo bivšo učenko! Učite svoje otroke abecede doma! Žirski večeri so dolgi, utrgajte si kako urico za to! Lahko poučujejo tudi dekleta,

ki so že dovršila šolo in obvladajo slovenščino. Če imate abecednikov, naj vas to ne ovira. V ta namen je dobra vsaka knjiga. Dobra volja vse premaga. Saj so se naši očetje ušili branja iz starih našnih knjig.

Poznano težave, ki nekaterim otežujejo redno obiskovanje šole. Ta nima tople obleke, drugi nima obuvala, tretjemu je šolska izba premrzla. Pomagajmo se med seboj! V tem pogledu naj razvijejo vse svojo delavnost vaše organizacije SPZZ. Tem organizacijam, ki so se tako lepo razvile, da so lahko vzgled vsem drugim, ni nič nemogočega. Pri premožnejših vaščanih se bo kleraj dobila kaka topla obleka ali čevljiški za ubožne otroke. Z dobro voljo se bo dalo nabrati toliko drv, da otroci ne bodo zmrzovali v šoli. Ženske organizacije naj prepričajo ljudi o velikem pomenu te akcije tako v kulturnem kot v socialnem pogledu.

Naša nova šolska organizacija pa našemu žustvu ne prinaša samo nalog, ampak tudi pravice. V vaseh, kjer že obstojajo šole, snujejo rediteljske svete. V vsak tak svet pošlje svojo zastopnico tudi vaška organizacija SPZZ. Rediteljski svet imajo nalogo, da redne skličujejo zборе staršev šolo obiskujočih otrok. Na teh zborih se bodo obravnavale važne zadeve domače šole. Matere bodo smele izraziti svoje pritožbe in dajati nasvete, ki se bodo upoštevali. Te, da bo v bodoče v pogledu šolstva sodloševalo tudi ženstvo, posebno matere, je v duhu naše nove demokracije. Zelimo le, da bi naše žene in dekleta v polni meri. Zavejmo se, da gre za bodočnost naših otrok. Kakršni bodo naši otroci, taka bo prihodnost celega naroda.

France Bevč.

MATERE, UCITE SVOJE OTROKE SLOVENSKEGA JEZIKA!

*Živele naše primorske žene
in dekleta!*

Vedeli smo že davno, da so primorske žene in dekleta najtrdnjša opora Osvobodilne fronte slovenskega naroda na teh tleh, ki jih naša narodna vojska po petinšestih najhujšega zatiranja osvobaja za Združeno Slovenijo in novo, demokratsko in federativno Jugoslavijo.

In vendar nas je paketna akcija, ki se je začela božic izvele na poziv SPŽZ primorske žene in dekleta skupaj s vso primorsko mladino, prepričala, da se davno nismo poznali vse njihove - ljubezni do slovenskega naroda in naše junške vojske, njihove požrtvovalnosti in njihove organizacijske iznajdljivosti.

Ni bilo niti onega partizana, ki se bori v Primorski Sloveniji, ko bi bil ostal brez bogatega božičnega pozdrava. In tudi edinice, ki pobijajo Nemcem domače izdajalce po drugih delih slovenske zemlje, so poslale svoje darove - naše primorske žene in dekleta.

Prisrčna jim hvala!

Smrt fašizmu - svobodo narodū!

Pokrajinski odbor OF za
Primorsko Slovenijo.

VSEM OKROŽNIM, RAJONSKIM IN VAŠKIM ODBOROM SPŽZ

Drage tovarišice.

Naša Narodno-osvobodilna vojske prehaja iz ofenzive v ofenzivo in zadaja hitlerjevskim

banditom ter njihovim hlapcem krvave udarce. Vemo tudi, da stoje pred našo vojsko še velike in težke naloge. S tem v zvezi je nujno, da v čim večji meri preskrbimo naše bolnice z vsem potrebnim bolniškim materijalom. Zato pozivamo vse odbore SPZZ oziroma vse tovarišice organizirane v naši organizaciji, hitite takoj na delo in nabavljajte čim več bolniškega materjala! Zavedati se mora mo, da našim ranjenim in bolnim tovarišem niso - na raspolago moderne in dobro opremljene bolnice, zato pa moramo skrbeti, da ne bodo v pomankanju vsaj najpotrebnejšega bolniškega materjala.

Kaj in kako bomo delale?

Iz platnenih rižuh režite zavoje 6-8-10 cm. široke in 5 m. dolge. Izdelujte majhne krpe 10x10, 20x20 cm, ki naj bodo lepo rozane, da se ne trgajo ob robu. Trikotne rute z daljšo stranico 1m 30cm, krajši stranici pa 90cm.

Nad vse važno je zbiranje žganja in odlašajne žganja našim vaškim sanitetkam, ki bodo žganje oddale naprej v naše bolnice.

Eno najvažnejših poglavij apotekarskega dela je zbiranje sanitetnega materjala, ki ga je - zapustila italijanska vojska in ki so ga mnogi - kmetje raznesli in ga nekoristno uničujejo. Vaške sanitetke naj zberejo ta materjal v svoji vasi. Nadalje koristno delo lahko opravlja naša organizacija v mestih in drugih krajih zasedenih od okupatorja s tem, da organizira kupovanje sanitetnega materjala v apotekah in sicer : jod, obveze, vato, sterilno gazo, razne vrste injekcij, vsakovrstne tablete za želodec, aspirin itl.

Za nabrani bolniški materjal napravite suha skladišča, da se materjal ne bo pokvaril. Količino nabranega bolniškega materjala oddajte našim

bolnicam, katere vam morajo dati potrdila za prejeto blago.

Odbori tekmuje med seboj!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Tajništvo pokrajinskega inic.

odbora SPŽZ

za Primorsko Slovenijo

*primorsko ljudstvo vedno
s svojo vojsko*

"Tovariši! Naj te ta malikdar spominja tvojega doma! Naj ti bo v zagotovilo, da smo vsi s teboj, vedno! V tvojem veselju, v tvojem trpljenju, posebno ta nocojšnji sveti večer. Da bi se skero vrnil v svojo domačo vas zmago slavni junaki!"

Taka in podobna pisma in tisoče in tisoče - paketov so sprejemali naši tovariši za božič, od vseh strani slovenske Primorske: kdo more še trditi, da slovensko ljudstvo ne spremlja svoje vojske z vso ljubeznijo in požrtvovalnostjo. Za man so vse nasprotné trditve belogardističnega časopisa. Primorsko ljudstvo je še tolikrat in sedaj ponovno izprialo, da je pripravljeno žrtvovati - vse za svojo vojsko, vse za končno zmago nad okupatorji in od njega plačano belogardistično zalego. Vsi vrli dorovalci naj sprejmejo našo najtoplejšo zahvalo in planeteč borbeni pozdrav!

/ Vojaški vestnik štaba I. korpusa NOV
in POJ od 28. dec. 1943. šte. 11 /

ponašajo se idr.

V svoji slabosti in nemogoči se Hitler poslužuje različnih načinov vladanja nad Slovenci.

Postaviti nam hoče slovenske župane, slovenske - šole, obljublja nam aprovizacijo. Nemci in njihovi agenti nam ponujajo posebno v okolici mest in krajih, ki jih oni kontrolirajo makarone, riž, sla-likor, i. t. d. za nekaj glav živine ali nekaj mleka na mesec. Mi pa vstrajamo na popolnem bojkotu mest kontroliranih po okupatorju, tudi če izgubimo dosežanje aprovizacije.

Za nas ni in ne more biti odstopanja od popolnega bojkota okupatorja. Kajti:

1. Sovražnik hoče s svoje aprovizacije in s tem, da ponekod nudijo tudi več, kot od nas trenutno zahteva, razbiti našo borbeno enotnost in nam škodovati. S pomočjo aprovizacije hoče vsposloviti po naših krajih svoje upravo taj. svoje županstvo in orožništvo. Aprovizacijo bi potem uporabljal tudi kot orožje, s katerim bi pritiskal na nas češ, če ne boste mirni, vam jo bomo pa odvzeli.

2. S popolnim bojkotom preprečujemo, da bi prihajali na naše ozemlje sovražnikovi agenti, ki bi volunirali in prinašali razdor med nas.

3. Popoln bojkot je zapovedala naša narodna oblast, katere povelja smo dolžni prepogojno izvrševati.

4. Mi bojkotiramo sovražnikovo aprovizacijo, ker s tem otežujemo prehrano sovražnih čet, ki so na našem ozemlju.

5. Nemška aprovizacija je od danes do jutri.

a/ ko bi sovražnik razbil našo enotnost bi prav gotovo spremenil vednjo proti nam. Saj so Nemci še povsod, kamor so prišli, oropali civilno prebivalstvo in izvozili v Nemčijo vse kar so mogli.

b/ Nemcem se že sedaj s težavo posreči -

organizirati aprovizacijo z ropanjem po ozemljih, ki jih še obvladujejo. To naropano hrano potem porazdeljujejo. To pa je vsak dan težje radi odpora, ki po vzgledu jugoslovanskih narodov raste - po vsej Evropi. Ob prvem večjem sunku/druga fronta/ se bo zrušila vsa nemška organizacija.

6. Z bojkotom nemške aprovizacije rušimo nemško prehranitveno organizacijo kot tako. Organizacija nemške aprovizacije temelji na zamenjavi, in zbiranju hrane iz več ozemelj, ki se potem porazdeljujejo. Če mi v tej zamenjavi in zbiranju hrane ne sodelujemo, škodujemo nemški aprovizaciji tudi drugod in pomagamo tako rušiti nemški stroj nasilja, ki je zasnužil Evropo. S tem podpiramo fronto vseh evropskih zasnuženih narodov, ki s svoje strani s sabotažo in odkritim odporom rušijo nemško organizacijo.

Vzgleđ pri tem so nam naši bratje v Bosni, Hercegovini, Crnigori, Dalmaciji in Liki, ter v okupiranih predelih Sovjetske Zveze. Že več kot dve leti se vršijo tam hudi beji, radi česar so te dežele do kraja opustošene. Kljub vsemu pomankanju in žrtvam niso nikoli niti za trenutek omahovale v doslednji borbi proti okupatorju in narodnim izdajalcem. Naše južne pokrajine so sto svojo doslednjo borbo izbojevale veliko politično zmago tudi za nas. V zadnjem času so pa tudi dobile obilo zavežniško pomoč v živilih. Po zadnjih vesteh obstoja že redni promet po morju med Dalmacijo in Italijo, ki je zasedena po zavežniških.

Na prvi gospodarski konferenci je bilo sklenjeno, da ustvarimo našo aprovizacijo. Zato tova rišice izvedite kampanjo, da se organizira medse

bojna pomoč. Pomagajte družinam, ki so brez življenskih sredstev n.pr. družinam, ki imajo moše in sinove v partizanih, ki so bile internirane -- in niso mogle obdelati zemlje, ki so jim fašistični banditi aropali pridelek! Ne dopustite, da bi nekateri morali trpeti pomanjkanje, drugi pa živeli v izobilju! Ravno v teh časih se bomo pokasali, ali smo res ljudje!

Smrt fašizmu -- svobodo narodu!

Pokrajinski inic.odbor SPŽZ
za Primorsko.

veliko priznanje

Veliki napori organizacije SPŽZ pri nabiranju za našo s slavo ovenčano Narodno-osvobodilno vojsko, so zaživili vse naše partizane, komandirje, komandante in politkomisarje. Število nabranih in sprejetih paketov presega 10.000. Paketi so bili zelo bogati, vsebovali so to, kar partizan najbolj potrebuje, toplo perilo, nogavice in cigarete. V vsakem paketu je bilo tudi ljubko pismo, v katerim naše žene in dekleta pozdravljajo hrabre borce in jih uspodbujejo k še odločnejši borbi proti nemškemu fašizmu in domačim izdajalcem. Vojske, ki ima na svoji strani tako požrtvovalne žene in dekleta, ne more nobena sila premagati.

V imenu Izvršnega odbora Osvobodilne fronte Slovenskega naroda in naše vojske izrekam organizaciji SPŽZ in vsem primorskim ženam in dekletam za njihovo požrtvovalno delo prisrčen pohvalo.

Na položaju 5. januarja 1944

Vojni referent pri IOOF in
član predsedstva AVNOJ-a:
Leskošek Franc/Luka/.

drage primorke!

V imenu vseh svojih soborcev se van toplo zahvaljujem za vsa božična darila, ki ste nam jih tako skrbno pripravile. Ponosni smo na svoje matere in sestre, ki nam stojte tako zvesto ob strani.

Še z večjo vstrajnostjo gremo v borbo do končne zmage v zavesti, da je ves narod z nami.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Partizan — borec.

X T O V A R I Š I C E N A M I P I Š E J O

proč z malodušjem!

V zadnjem času se opaža po naših vaseh, posebno med našimi ženami nekaka pobitost, utrujenost in splošno malodušje. Zakaj? Pač gotovo zato, ker tu in tam gore naši domovi, ker po naših hribih in okrog naših vasi pokajo puške, mitraljezi, topovi, ker smo v borbi in te borbe še ni konec.

Res, drage tovarišice, živimo v dobi, ki ne prestando od nas terjati: "Daj dom, sina, moža, brate". Že dve leti in pol se naš narod žrtvuje in krvavi, a klonil ne bo in kloniti ne sme nikdar, nikoli! Saj naš partizan čvrsto stiska pušo v roki, se bori za občudovanjem gleda ves svet. Še vi malodušni ga pogledajte, kako se bori za našo pravdo, za srečno bodočnost našega naroda — in vidili boste, da ni škoda žrtev, da naša borba ni zaman.

Koliko je onih, ki so že dve leti in pol br

ez strehe in čeprav preganjani od okupatorja - na zverinski način, pa niso malodušni.

Poznala sem v taborišču malega Dalmatička, Ive mu je bilo ime. Pet let je bil star, imel - je suho, sestradano telesce, rastrgano obleko, razkuštrane lase in vedno je bil lačen. Vse sme ti taboriščaje prebrskal, da bi v njih dobil če bule in zeljmate štorže. Nekoč sem ga vprašala: "Mali Ive, zakaj pa si ti zaprt?". "I za naše p ravo!" me je začudeno pogledal. Mali Ive pač ni sam znal tega odgovora, naučila ga je njegova - mati. Bila je to mati Dalmatinka, ki so ji fašis tipožgali dom in jo z otročiči vred pognali v tujino. In takih mater in otročičev je veliko. In veliko je med nami tudi mater, žena, sest- er, ki nam je sovražnik vzel neprimerno več kot son, živino, blago. Njegova zločinska roka je - kriva, da naš dragi počiva pod črno rušo, nekje sredi naših gora.

Ne objokujmo teh naših junakov, saj oni mi rno spe v domači zemlji, za katero so prelili - kri. Iz njih grobov se ne čuje glas tožeč, st- rašno obtožujoč: "Zakaj so nas ubili?" kakor - piše Bora Grušnova v pesmi iz prve svetovne vo- jne "Padlim vojakom pri Doberdolu". Takrat so pač bile njihove žrtve brez plodu.

Danes pa bodite ponosne na svoje junake, ki so nesebično dali življenje za svobodo in bo ljšo bodočnost nas vseh.

Mi vsi točno vemo, zakaj se žrtvujemo, za- kajse borimo. Borimo se za svetlejšo bodočnost lastnega naroda in za boljše življenje naših o trok. In ker vemo proč z malodušjem! Bodimo vr edne dobe, v kateri živimo, dobe v kateri ustva rjamo sebi in potoncem človeku vredno življenje. Zakaj naj bi sedaj klonile, ko pa nismo klonili

niti takrat, ko so nas, pregnjali po zaporih in taboriščih in smo delale tudi takrat, čeprav je bila naša dežela prepljavljena z italijanskimi vohuni.

Klonile nismo in klonile ne bomo tudi danes, ko je svoboda pred vrati in to tista svoboda, za katero ni nobena žrtev prevelika.

Zena padlega borca
s Tolminskega

moja mati

Večkrat, ko hodim po samotnih stezah naših gora, ko gleda na tiste majhne koče v dolini, se spomnim na svojo mater. Vedno vidim pred seboj njen zagorel, droben obraz, z veliko svetlo ruto in njene žuljave roke. Taka je pač, kot vse naše kmečke matere. Vedno tiha, vedno je skriva svoja čustva, po drugi strani pa na vse načine delala in mislila, kako bi nam zboljšala življenje.

Lahko rečem, da sem jo docela spoznala šele poslednjouro pred odhodom v partizane. Ko sem ji povedala svoj namen, da hočem oditi, se ni jokala. Tega od nje nisem nikoli pričakovala. Ostala je mirna, bleda in z mehkim, ljubečim, materinskim naglasom mi je dejala besede, ki so mi svete in se jih nešteto krat spominjam: "Slovenska mati mima pravice braniti svojemu otroku, če se odloči na kakršenkoli način žrtvovati se za svobodo, za našo svobodo."

Odšla sem od doma z lahkim srcem. Spoznala sem, da je tudi moja mati pripravljena na vsako žrtev, ki služi naši stvari, čeprav je ob slovesu imela solzne oči in ji je bilo tesno pri

srcu.

Nataša - partizanka.

NAROD, KI IMA TAKE MLITRE, NE MORE PROPASTI!

velik dogodek.

Sama sva sedela ob napol zakurjeni peči. Kar se začuje nekajne pušk, mitraljezov in brzostrelk. To so hrabri partizani, ki napadajo bližnje mesto.

Vsa srečna sva strmela v temno noč in ugotala, da vsaka krogla mora zadeti smrtnega sovražnika, kateri mora zaspiti za vedno.

Po cesti se je bližal nemški kamijon. Naši tovariši so držali zasedo iz katere se bruhalo rafali za rafali na fašistične bandite. Pobili so več sovražnih vojakov, zaplenili mnogo orožja in municije. Vse to se je zgodilo tik pod vasjo.

Drugo jutro, na vse zgodaj sem videla vašča ne veselih in vedrih obrazov, ki so se veselili - uspehov v pretekli noči. Častitali smo našim hrabrim borcem in obljubili jim pomagati na vsakem koraku.

Zorka - Tolminka.

fašistično delo.

Meseca februarja so pridrli fašisti na Otlico in tam v pijanosti pobili družino in požgali hišo.

"Policijska ura je, pojdi notri!" pokliče - mati svojega 22 letnega sina, ki se z nemirnimi korakom predstopa pred hišo. Njegovu oko zre nekam

deleč, njegove misli so temne in meglene. Kaj misli? kaj tako otožno gleda to očarujočo naravo? Prav tako gleda, kakor ptiček svoje gnezdo, predno ga zapusti in odleti daleč v tujino.

Počasi stopi v hišo in prisede v krog svoje družine. vse je tiho, vsak je vtopljen v svoje misli, samo glas malega otroka odmeva po hiši: "Mama, kje je ata? Kdaj se spet vrne k nam? Kdaj me zopet pojuga na svojih kolenih?" "Bodi pridon sinko! On ni daleč, bori se za tvoje lepšo in boljšo bodočnost", odgovori mlada mati s solzami v očeh.

"Tiho!" zakliče stari oče iz kota. Kaj se ne sliši nakak ropot? Vsi prisluhnejo in ugotovijo, da je hoja večih ljudi.

Morda so naši, morda Italijani. Toda šuj, kaj ni počil strel? Kaj se ne plazinekaj okrog naše hiše? Sunkoma se vrata odpro in na njih se, pokaže vitka, visoka postava oficirskega psa z dvema vojakoma, ki v pozdrav zaničljivo zatuli: "Kje je vaš partizan? Kdaj mu zopet nesete jesti?" Zavladala je tišina. Samo otrok bojazljivo zakliče: "Mama, mamica", in se tesneje privije k njej.

Psi poskočijo in začnejo divjati po hiši. Ko nič ne najdejo začnejo kricati in pretepati naše ljudi. Toda oni so vse udarce molče prenesli, samo otrok se je od udarcev zgrudil na tla. Pum! Poči prvi strel in zadene nedolžnega triletnega otroka. Ob tem prizoru začne matiglasno v piti, dokler jo strel ne podre in se napol mrtva tudi ona zgrudi na tla. Pum, pum! Odmevajo streli po hiši. Starec, ki se je mirno vdlaal krutim barbarom, pade tudi on kot žrtev fašističnega nasilja.

Mladega 22 letnega mladeniča, ki je hotel skozi okno sosedne sobe zbežati, zadeno strel, ne zavesten pade na tla njim v roke. Primejo ga in kakor mačka vlačijo okrog hiše. Sprašujejo ga, a on jih ne sliši, zato ga topojo in mučijo na naj bolj barbarske načine. Ali glej! Ko prvič odpro oči, zagleda hišo v plamenu. Prva misel mu je mati, ki je napolemtva ostala v hiši. Kaj je z njo? Kaj je z ostalimi, ki so se vsi napol živi? Iz teh težkih skrbi ga predrami hud udarec z kopita po glavi, da mu čepinjo odnese in vse je za vedno pozabljeno.

Junaska stara mati pa, ko je že vse okrog nje v plamenih in vse kakor na travniku pokošeno, s prokletstvom v srcu mirno čaka, kaj bo z njo. Toda kaj hoče biti? Oficijski pes se ji približa, jo sprašuje, a ona molči, saj ga niti ne razume. Začne se mucenje, lomljenje prstov, sekane roke, na kateri je imela poročni prstan; ta roka se je rasla po dveh mesecih med razgolinami. In nazad nje se en strel in tudi ona se zgrudi na tla.

A glej čudež! Dvigne se z groznim osornim pogledom in pade za vedno. Ta pogled je na oficirja tako vplival, da je začel se huje divjati, streljati in vpiti na vojake.

Vse ljudstvo na okrog je zbegano. Sliši pokanje in vidi ogenj Kaj bo z nami? Da bi se vsaj kmalu jutranja zarja pokazala! Ubogi ljudje, kje so? Kaj je z nimi?

O ropani so življenja in svetle svobode!

Dunja.

pri naših junakih

Na trnjevi poti življenja, naj te sreča sp-

remlja! Tako je marsikatera slovenska mati voščila svojemu sinu, ko se je odpravljala v partizane.

Zares težka je pot, katero so morali prehoditi naši partizani v dve in polletni težki borbi, a vse te napore so prenašali v zavesti, da se bore za svobodo svojega naroda.

Po dveh mesecih svobode so pridrveli v naše kraje največji sovražniki - nemški fašisti. Ko so par dni pred njihovim prihodom prišli bombniki nad naše nazavarovane vasice, smo vsi pobegnili v gorez vročo željo, da bi le ostali živi in pričakali toliko časa zaželeno zlato svobodo.

Ko sva nekega dne tako hodili po gozdu s svojo sorodnico, sva obe želeli obiskati partizansko bolnico, ki je bila med robovi in je tako služila kot varen kotiček našim bolnim in ranjenim junakom. Pot je bila zelo naporna, pri več krajih sva morali nadaljevati po vseh štirih in še danes mi je groza, ko pomislim, da so morali tam gori prebiti naši ranjenci ves čas njihove bolezni. Sreče mi je v prsih kar zastalo, ko sem do spredala na vrh in sem pod visokim robom zapazila okorno palico, katero je gotovo rabil mladi partizan, ki je bil ranjen v nogo, kakor so mi pozneje povedali. Z nepopisano žalostjo in velikim ponosom sem opazovala ležišča, na katerih so ležali junaki slovenskega naroda, kakršnih ne pomni zgodovina. Nekaj kolov zvezanih s trto k drevesom, na drugem kraju pa v tla zabiti, ker bilo je prav v strmini, povrhu nekaj vej in mahu, tako izgledale postelje naših borcev. Na takšnih ležiščih so nekateri prebili tudi mesece. Tam so kivali nove črte, se veselili dneva ozdravljenja. Komaj so čakali dni, da se zopet vrnejo v svoje

edinice in skupno s tovariši masoujejo trpljenje slovenskega naroda;

Med našimi ranjenimi junaki je bil tudi tovaris Mars, katerega so čonačini po razpadu Italije prenesli v bližino vasi, pod streho in na bolj udobno ležišče. Ko je to zagledal je rekel, da je to za njega preveč ugodno, da si tega ni zaslužil.

Drago tovarišice! Kaj niso te besede ganljive? Morajo ti priti do srca ob pomisli, da me do danes še nikdar nismo spale na tleh, a veniar vedno godrnjamo, da je vojna huda. Vzdravimo se vsaj se danes in pomagajmo našim partizanom vsaj sedaj s to plo obleko in ječili, da jim tako vsaj nekoliko olajšamo njihove napore.

Ob tej priliki pošiljam srčne pozdrave vsem našim borcem, predvsem pa tovarišu Marsu, katerega se bomo vedno spominjali.

Na povratku v dolino sem bila srečna, da sem vsaj enkrat prehodila pot, po kateri so hodili naši ranjeni borei in zdravi partizani s težkimi bremenii nestetokrat. Ta pot se mi je vtisnila globoko v dušo tako, da je ne pozabim nikdar. Obljubila sem in prisegla samasebi, da bom napravila vse, kar koli bode olajšalo trnjevo pot našim borcem.

Tudi ostale tovarišice pozivam na čim večjo aktivnost v naši sveti borbi.

Slovensko dekle s Kobarškega

NUDIMO VSO POMOČ NAŠIM RANJENIM BORCEM!

Zborovanje v vasi D.

Dne 26.12.43. se je v naši vasi vršilo zborovanje Slovenske protifašistične ženske zveze. Rajonska tajnica tovarišica Vida nam je podala - splošen političen pregled, ki smo ga navdušeno sprejele.

Lepo je nam govorila o našem ljubljennem tovarišu maršalu Titu, ki nam kot vrhovni komandant naše Narodno-osvobodilne vojske in voditelj vseh jugoslovanskih narodov modro vlada kot predsednik Nacionalnega Komiteta / Državni odbor / ki predstavlja začasno vlado demokratične Jugoslavije.

Predložila nam je Komunistična Partija kot u stvariteljico in voditeljico našega narodno-osvobodilnega gibanja, katera je pri tem težkem delu tudi največ žrtvovala.

Z velikim veseljem smo sprejele razlago, da je dokončno razkrinkana begunska vlada, njen minister Draža Mihajlovič in njegovo zločinsko početje, na drugi strani pa pozdravljena naša nova vlada tudi s strani zaveznikov. S tem so za vedno izpodmaknjeni stolidni izkoriščanja, na katerih - so sedeli kralj Peter II. in bivša jugoslovanska vlada, in jim je onemogočeno, da bi razdvajali in izdajali narode Jugoslavije. Za vedno pa nam je zavarovana svoboda in srečno življenje v skupni domovini-demokratični in federativni Jugoslaviji, naslonjeni na Sovjetsko Zvezo.

Zborovanje smo zaključile z burnimi vzkliki:

Zahtevamo priznanje naše začasne vlade od strani naših zaveznikov!

Živel naš ljubljeni voditelj tov. Tito!

Živela svobodna in združena Slovenija v novi demokratični in federativni Jugoslaviji!

Živela bratska slovanska Rusija in njen legendarni voditelj Stalin!

Smrt fasizmu - svoboda narodu!

Metka.

Tupašva naših tovarišic.

Za časa gerilske fronte so imeli Nemci postojanko na Osljeku, v Solkanu. Ne daleč od tod je taborila partizanska edinica. Pri tej edinici je bila tudi mlada partizanka, ki je silno sovražila fasistične bandite in jim hotela zato nekako škodovati. Šla je proti vasi in na svojo veliko željo srečala nemško baterijo. Vrgla je med njo ročne bombe in ubila pri tem tri nemške vojake.

Ker se ni mogla umakniti, so jo ujeli. Peljali so jo v vas in izsiljevali iz nje priznanja. Grozili so ji s smrtjo, a vzgledna partizanka ni izdala ničesar. Potem so jo na prvem križišču ustrelili.

Na Gorjancih je manjša skupina partizanov hotela napasti belogardiste, ki so vstrahovali tankajšnje ljudstvo. Prav takrat pa so prišli Italijani z ofenzivo na Gorjance. Blizali so se že tej partizanski skupini. Zaradi velike premoči se je morala skupina partizanov kar najhitreje umakniti. Pri naglem umiku jim je ušla mula s težkim mitraljezom. Prišla je v vas, blizu katere so bili Italijani z mulami, ki so zelo rigale. Tovarišice dotične vasi so mislile, da je mula z mitraljezom ušla Italijanom. Ker so vedele, da je težki mitraljez za partizane velike vrednosti, so ga hotele na vsak način prinesiti partizanom. Dve tovarišici sta prijeli mulo, ki je strašno

rigala in silila neprestano v smer, od koder je prihajalo riganje italijanskih mul. Z veliko težavo so prignale mulo k partizanom. Bili so zelo hvaležni, da sta jim požrtvovalni tovarišici rešili plén, ki so si ga s težavo priborili v bojih.

V Radoviškem rajonu/Bela Krajina/ ob slovensko-hrvaški meji so meseca julja napadli Italijani in ustaši partizane XIII. brigade, ki so nudili srčiti odpor. Ker so sovražniki imeli velikansko premoč, tako v človeškem kakor vojnem materialu, ni bilo mogoče odbiti takoj sovražnikovega napada. Položaj je izgledal za partizane spóčetka skoro brezupen, a vendar ni niti eden borec ves čas bojev, ki so trajali dvanajest dni, zapustil svojega položaja. Velike zasluge pri tem so imele tovarišice omenjenega rajona. Ves čas bojev so nosile hrabrim borcem na fronto hrano in pomagale ranjenim tovarišom. Tovarišice so odnašale ranjene partizane v skupinah po štiri iz bojišča v zaledje. Često se je zgodilo, da je bila katera od njih pri prenašanju tovarišev, ranjena, a to jih ni oviralo, da ne bi nesle druge štiri ob pravem času partizanom na fronto hrano in odnašale ranjence. Tako je bilo tokom teh bojev ranjenih 20 tovarišic. Požrtvovalno dekleta so vstrajale. Ni jim bilo težko nositi stalno dve do tri ure daleč hrano tudi čez mejo na Hrvaško. Ni jih bilo strah pomagati ranjenim borcem na bojišču 100 m daleč od sovražnikovih vrst modro točo krogelj narazličnejšega sovražnikovega modernega orožja. Tako so neustrašene tovarišice pomagale hrabrim hrvaškim borcem-partizanom, da so trinajsti dan premagali sovražnika in ga pognali v beg.

Okrožja tekmujejo!

Tovarišice iz okrožja Brkini, so lepo proslavile 25 letnico smrti Ivana Cankarja. V lepo-okrašeni dvorani so nastopale skupno z mladino.

V okrožju Pivka so tovarišice organizirale miklavževo akcijo za pogorelece. Obdarovale so nad 50 družin. Božična darila za naše borce so poslale preko stare meje v naše brigade. Enako tudi Brkini.

Žene in dekleta iz Kraskega okrožja so skupno s tovarisi udeležujejo akcij. Vsaka vas je po par prostovoljk-partizank.

Naše Tolminke so zbrale veliko hrane za našo vojsko. Iz nabrane volne pridno pletejo nogavice, rokavice in druge volnene predmete našim borcem.

Tovarišice z Ajdovskega okrožja so napravile že 100 božičnih daril za naše borce.

V Idrijskem okrožju so napravile veselo presenečenje našim borcem z darili za 7. november, kakor tudi za božič.

Pravtako so se pridno izkazale tovarišice iz okrožij: Brda, Gorica, in Bača.

Le pridno naprej v delu!

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Tajništvo pokrajinskega inic. odbora

SPŽZ

za Primorsko Slovenijo.

Ker smo v zadnjem času prejele malo dopisov za naš list "Slovenka", vas ponovno pozivamo, da bolj pridno dopisujete kot doslej.

Pišite kratko in stvarno. Ne spuščajte se v uvedne politične članke, ampak jemljite za vsebino dopisov dogodke iz svojega življenja, kakor n.pr. v življenju pod fašističnim jarmom, ob kapitulaciji Italije, srečanje s partizani, opisujte junške primere naših mater in deklet i.t.d.

Pišite nam, kaj vas zanima. Ali morda o partizankah v Jugoslaviji, o ruskih junakinjah i.t.d., da bomo vedele pisati v Slovenko take članke, ki jih boste še z večjim veseljem čitale!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Uredništvo "Slovenke".

